

KØN I KORPSET

Et samtalehæfte om køn og
identitet til dig som leder

Indhold

Introduktion	3
Ordbog	4
Din guide til pronominer	7
Hvordan støtter du bedst om leder?	8
4 gode råd til den gode samtale	9
Q&A	12

Introduktion

De grønne pigespejdere har eksisteret som organisation i over 100 år. Siden 1919 har mange ting ændret sig, om det har været vores vedtægter, vores uniform eller vores aktiviteter.

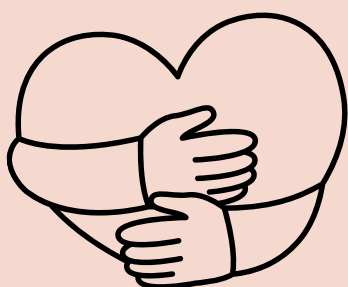
Som korps er vi gode til at kigge indad - men vi er også rigtig gode til at kigge udad. Og lige præcis derfor er vi nødt til at kunne snakke om kønsidentitet. De grønne pigespejdere findes ikke i et vakuum, men er en del af et samfund, hvis mennesker afspejles i vores medlemmer. Når samfundet omkring os begynder at se mere nuanceret på køn, gør vi det også.

At snakke om kønsidentitet kommer vores medlemmer ved. Vores korps har allerede transkønnede og nonbinære medlemmer, og i takt med at et mere nuanceret syn på køn bliver normaliseret i vores omverden, bliver kønsidentitet noget, der også kommer til at fylde mere og mere blandt vores medlemmer. Normaliseringen og udviklingen går hurtigt - især blandt unge. Som en børne- og ungeorganisation skal vi som ledere også følge med den åbenhed, som børn og unge udviser, for fortsat at kunne være et relevant, stærkt og frit fællesskab for børn og unge.

Køn og identitet kan være et sensitivt emne, som er knyttet til store følelser, og det kan derfor være svært at snakke om. Kompendiet her vil bl.a. hjælpe med at give et ordforråd til bedre at kunne forstå og tale om kønsidentitet. Det giver ligeledes bud på samtalestartere, så du som leder kan føle dig bedre klædt på til at støtte unge transkønnede og nonbinære medlemmer.

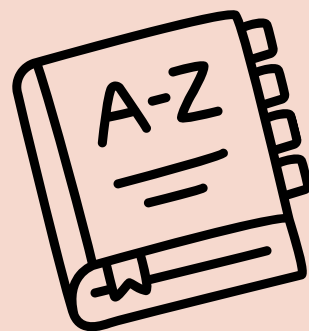
Samtalehæftet bygger på princippet om, at det bedste, vi kan gøre, er at tale om tingene. Turde prøve, turde sige forkert og turde tage de svære snakke - for det er dét mod, der gør, at vi er og kan fortsætte med at være et af Danmarks stærkeste pigefællesskaber.

Kompendiet er udviklet af arbejdsgruppen Køn i korpset under Team Pigespejderidentitet. Tak til LGBT+ Danmark for gennemlæsning.

Ordbog

- en hjælpende hånd til begreberne

For at kunne støtte transkønnede medlemmer i korpset bedst muligt er det i første omgang vigtigt at have en forståelse for, hvad køn og identitet drejer sig om.

I det danske sprog har vi den udfordring, at vi bruger "køn" til at beskrive rigtig mange ting, og dét kan føre til forvirring og misforståelser. Derfor er det godt at kende nuancerne i ordene for at være tydelig i, hvad man mener, og hvad man snakker om.

Køn

Tildelt køn: Det tildelte køn er dét, som lægen tildeler en baby lige efter fødslen ved at kigge på udseendet af de ydre kønsorganer. Hvis kønnet vurderes som pige, får barnet et CPR-nummer med et lige tal til sidst, og hvis kønnet vurderes som dreng, får barnet et CPR-nummer, der slutter med et ulige tal. CPR-nummeret markerer en persons **juridiske køn**.

Biologisk køn: Er det fysiologiske køn, som kroppen har. En forsimplet forklaring på biologisk køn er, at drenge har ét X- og ét Y-kromosom, og piger har to X-kromosomer - men i virkeligheden er det lidt mere nuanceret end det. Det biologiske køn består af flere faktorer end kønskromosomer, fx hormonniveauer, indre og ydre kønskaraktistika og sekundære kønstræk (såsom skægvekst og brystvæv). Faktisk regnes mellem 1-2% af befolkningen til at være det, der kaldes interkønnet.¹ Man er **interkønnet**, når ens samlede kønskaraktistika ikke entydigt er han- eller hunkøn, fx hvis man har tre kønskromosomer.

Kønsidentitet: Det køn, en person oplever sig som. Det beskriver altså en persons identitet og selvforståelse. Man vælger ikke selv sin kønsidentitet. Ens kønsidentitet kan være mand eller kvinde, men den kan også være nonbinær.

Nonbinær: At have en nonbinær kønsidentitet betyder, at man ikke identificerer sig med et af de to binære køn (binær betyder to og hentyder til kønnene mand og kvinde). Nonbinær kan altså bruges som en identitet på samme måde som mand eller kvinde. Det bruges også som et paraplybegreb for identiteter, der ligger udenfor de binære køn, imellem, er flydende, begge dele eller noget helt femte.

¹ Kilde: [Intersex Danmark](#)

Ciskønnet: Når ens kønsidentitet er den samme som ens tildelte køn, er man ciskønnet.

Transkønnet: Hvis ens kønsidentitet ikke stemmer overens med det tildelte køn, er man transkønnet. At være transkønnet handler om ens identitet og ikke om seksualitet. Det er derfor forkert at kalde nogen for "transseksuel". En transkønnet pige identificerer sig som en pige, men har fået tildelt kønnet dreng. Omvendt identificerer en transkønnet dreng sig som en dreng, men har fået tildelt kønnet pige. Mange nonbinære ser sig også som transkønnede.

Eksempel:

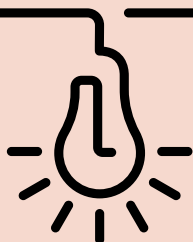
Nora vil gerne starte i en pigespejdergruppe. Hendes tildelte køn ved fødslen var en dreng, og det er hendes juridiske køn også, men hendes kønsidentitet er at være en pige. Hun er altså en transkønnet pige.

Labels

Det er vigtigt at huske, at **labels** - altså ord man bruger om kønsidentitet (og seksualitet) - ikke skal ses som en lang liste, man skal kunne huske udenad eller risikerer at blive skældt ud for ikke at kende. Labels er derimod et værktøj, der kan hjælpe **LGBT+** personer med at sætte ord på oplevelser og levede liv.

Labels bruges identitetsbekræftende og er med til at skabe forståelse. Så hvis nogen præsenterer sig med et label, du ikke kender, kan du spørge nysgerrigt ind eller slå det op på internettet. Et godt råd er at give den unge valget selv ved fx at sige: "Det begreb har jeg ikke hørt før. Vil du gerne fortælle mig om, hvad det betyder for dig, eller vil du gerne have, at jeg selv læser op på det?"

Husk at der kan være forskel på, hvordan folk bruger labels - fx kan det at være nonbinær se forskelligt ud fra person til person.

LGBT+ er et engelsk akronym, hvis bogstaver står for de fire labels lesbian, gay, bisexual og transgender (dansk: lesbiske, bøsser, biseksuelle, transkønnede). Plusset står for alle de andre seksualiteter og kønsidentiteter, der også findes, fx aseksualitet og panseksualitet. LGBT+ er altså et paraplybegreb for alle mennesker, hvis identitet afviger fra normerne om køn og seksualitet.

Kønsdysfori

Det er forskelligt fra transperson til transperson, hvornår man finder ud af, man er transkønnet. Nogle ved det allerede fra barnsben, andre først i ungdomsårene, og nogle lærer først den del af deres identitet at kende i deres voksenliv. Uanset hvad er der ikke noget forkert tidspunkt at komme ud som transkønnet eller undersøge sin kønsidentitet.

Mange transpersoner oplever det, der kaldes **kønsdysfori**. Kønsdysfori er navnet for den følelse af stort ubehag, en transperson kan opleve, når oplevelser strider imod deres kønsidentitet. De dysforiske oplevelser vil tit have noget at gøre med personens tildelte køn. Kønsdysfori kan særligt opleves under og efter puberteten. Fx vil en transkønnet pige kunne opleve kønsdysfori over at få skæg og ikke udvikle bryster.

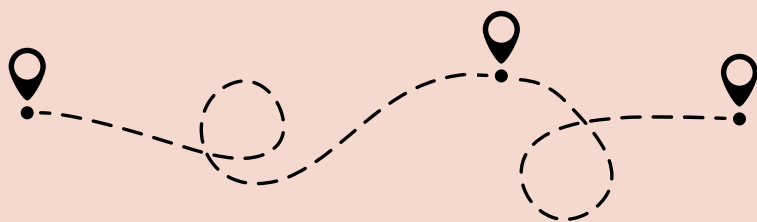
Transition

Som transkønnet person kan man få hjælp imod sin kønsdysfori ved hjælp af **kønsbekræftende** tiltag. Processen med tiltagene kaldes en **transition** og kan ske på flere planer. En social transition kan fx være at skifte navn og bruge andre pronominer, mens ekspressiv transition kan være at gå i andet tøj og få en ny frisure. Medicinsk transition kan fx være at få kønshormoner af sundhedsvæsenet eller få kønsbekræftende kirurgi. De kønsbekræftende tiltag skal gerne give transpersoner følelsen af **kønsfølelse**. Kønsfølelse er glæden ved at føle overensstemmelsen mellem oplevelserne i sit liv og sin kønsidentitet og er det modsatte af kønsdysfori.

Sproget, vi bruger om køn og identitet, udvikler sig hurtigt, og ord og labels kan have forskellige betydninger fra person til person. Respekter og øv dig derfor i at bruge de ord, en person selv bruger om sin kønsidentitet.

Til sidst er det vigtigt at huske, at en transition kan tage lang tid og se forskellig ud. Så vær støttende, uanset hvor en person er i sin transition. Ikke alle transpersoner ønsker og/eller kan gå igennem alle former for transition. En transpersons transition er fuldstændig unik og individuel.

Han, hun, dem og De?

Din guide til pronominer

Pronominer kaldes også for stedord. Det er en ordklasse, der inkluderer ord som *min, jer, os* og *som*. Når man snakker om pronominer i forbindelse med kønsidentitet, menes de pronominer, man bruger om andre personer i grammatisk 3. person, fx *hun* eller *han*.

På dansk bruges oftest automatisk ordet *hun* om en person, man antager er en pige eller kvinde, og *han* bruges om en person, man antager er en dreng eller mand.

Mange transpersoner oplever kønsdysfori, når de bliver kaldt et pronomen, der ikke føles rigtigt i forhold til deres identitet. Fx vil en transkønnet pige kunne føle kønsdysfori, hvis hun bliver omtalt som "ham".

Hun og *han* er begge pronominer med kønnede medbetydninger. Derfor er der mange nonbinære personer, der i stedet har kønsneutrale pronominer såsom *de/dem* og *hen/hem*. Når en person bruger pronominerne *de* og *dem*, skal det ikke forstås, som om de vil omtales som en royal person, der tiltales med *De* og *Dem*. Forskellen på pronomenet *De* og *de* er, om de bruges i grammatisk 2. person eller 3. person - altså i stedet for *du* eller *hun/han*.

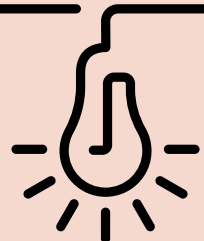
Sådan kan kønsneutrale pronominer se ud i en sætning:

"Karla vil gerne hjælpe med at tænde bålet, kan de få lov til det?"

"Det er et stykke tid siden, jeg sidst har set Luna. Har du set dem?"

"Max har taget sin guitar med. De vil gerne spille til lejrålet."

"Luca kommer ikke i dag, fordi hen er syg."

Det kan være svært at vænne sig til at bruge nye pronomener om en person, men øvelse gør mester! Derudover er det en relativ simpel måde at være støttende på og samtidig gøre en stor forskel. Får du sagt forkert, er det bedste råd at skynde dig at rette dig selv, undskylde hurtigt og fortsætte samtalen.

Eksempel:

"Jeg var til spejder med Nora i går, og han - nej undskyld, hun - havde fået en ny uniform. Hun havde glædet sig meget til at have den på."

Hvordan støtter du bedst som leder?

At komme ud som transkønnet kan være en rigtig hård proces. Der er mange følelser på spil og tabuer og normer fra omverdenen, der presser på udefra. Derfor kan De grønne pigespejdere med værdien om at være et frirum, hvor man kan være sig selv, være et betydningsfuldt pusterum for transkønnede børn og unge. At skabe det frirum er op til dig som leder.

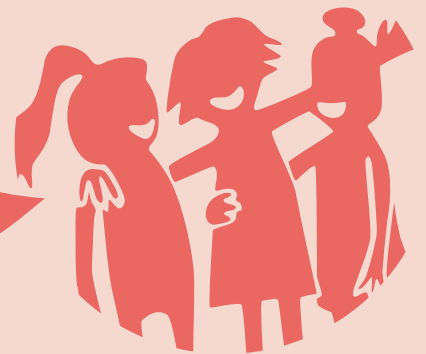
Et godt råd i støtte af transkønnede medlemmer som leder er: Vær ikke bange for at tale om tingene!

Vær ikke bange for at tage snakken

Transkønnede børn og unge er selv eksperter i deres eget liv, følelser og grænser. Hver person er unik, så der er ikke nogen gylden regel, der gælder for alle. Derfor er det vigtigt at snakke om tingene, så man sammen kan finde de løsninger, der passer bedst. Tag snakken, så I kan sætte de bedste rammer for, at fællesskabet bliver et trygt sted at være.

I kan bl.a. snakke om:

- > navn og pronominer. Har den unge skiftet navn eller ønsker at bruge et spejdernavn?
- > ønsker den unge hjælp til at fortælle det til resten af gruppen?
- > hvordan skaber I det trykkest mulige rum i forbindelse med omklædning, bad og overnatning?

Lad spejderen mærke efter

De grønne pigespejdere er en kønnet organisation, og for nogle kan det føles som et kompromis med deres identitet at være medlem, hvis de er nonbinær eller en transkønnet dreng. Vores fineste rolle som ledere er at give plads til, at spejderen selv kan mærke efter, om det føles rigtigt at være med i korpset, og aldrig behøver være bange for, at det vil påvirke deres plads i korpset at åbne op om deres kønsidentitet.

4 gode råd til den gode samtale

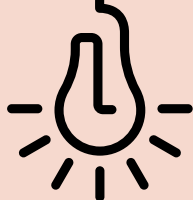
Samtalen om køn og identitet kan være svær. Der er mange følelser på spil, og selvom man som leder kommer med de bedste intentioner, kan der være frygt for at træde forkert. Her er samlet fire gode råd til, hvordan du som leder kan tage den gode samtale om kønsidentitet med en ung spejder.

1

Skab et trygt rum inden samtalen er startet

Som leder kan du gøre samtalen tryk, inden den overhovedet er startet. Vis i din generelle opførsel til de ugentlige møder og lejre, at det er trygt at snakke med dig om personlige ting.

Det kan gøres ved at være inkluderende i dit sprog, generelt at italesætte at diversitet og mangfoldighed er godt samt undgå at bruge kønnede stereotyper. Du kan også med fordel hænge Mangfoldighedsmanifestet op hjemme i gruppen som plakat. Manifestet kan findes på hjemmesiden [her](#).

At **"kønne unødvendigt"** betyder at sætte køn på ting, som ikke behøver det. Det er særligt, når man skal give eksempler, fx hvis man altid omtaler ingeniører med han og pædagoger med hun. Det er med til at styrke kønnede stereotyper, fx at tekniske job kun er for mænd, og omsorgsjob er for kvinder. Hvis man veksler imellem at sige han og hun, eller bruger pronominet de, undgår man at kønne jobbene entydigt og støtter på den måde ikke op om stereotyperne. Når vi som pigespejdere siger, at alle roller er pigeroller, er det også en måde at udfordre de kønnede stereotyper

2

Tag ansvar for tovejstabet

Noget af det, der gør samtalen om kønsidentitet så svær, er, at den er præget af tabuer. Selvom du som leder gør dit bedste for at skabe et trygt rum til spejder, lever vi stadig i et samfund, hvor der følger skam med, når man bryder for normerne om køn og identitet.

Når du som leder skal snakke med en ung person om kønsidentitet, kan der altså opstå et tovejstabu. Den unge spejder kan være bange for at blive dømt, og som leder kan man være bange for at sige noget forkert og blive berøringsangst i forhold til at spørge ind.

Tag derfor ansvar som leder for tovejstabet. Det kan du gøre ved at tydeliggøre, at du ikke dømmer den unge, og ved ikke at pålægge den unge eventuelle udfordringer, du har med at tale om emnet. Kom derfor ikke med forklaringer eller undskyldninger til den unge som "Det er også bare så svært for mig at vænne mig til" eller "Det er jo noget andet for din generation". Den slags sætninger kan få den unge til at føle sig forkert eller til besvær.

Har du svært ved at tale om emnet, må du tale om dine udfordringer med en anden end den unge. En god måde selv at blive mere komfortabel med at snakke om kønsidentitet, er ved selv at undersøge emnet nærmere, og sige ordene højt.

3

Lav din egen research

Brug fx LGBT+ Danmarks hjemmeside og **ordbog** til at slå ord op, du ikke kender, eller søg efter ting på nettet du er nysgerrig omkring. Der findes mange gode ressourcer om køn og identitet, fx:²

- > Bogen Han, hun, hen af Cecilie Nørgaard
- > Podcastserien Kønskrigerne af Cybernormerne
- > Podcastserien Start snakken af Sex & Samfund
- > Hjemmesiden for **Forening for støtte til transkønnede børn**

Husk at være kritisk over for din læsning på nettet, både overfor formatet (fx debatindlæg versus pædagogiske tidsskrifter), afsender og datoen. Ældre artikler kan tit indeholde forældede ord og begreber eller mangle nuancegrad.

Bøger og film er også et godt sted at søge viden om, hvordan hverdagen kan være og føles som transkønnet/nonbinær. Fx handler ungdomsserien Heartstopper på Netflix om en gruppe venner, der alle skal finde sig til rette i deres LGBT+-identiteter, heriblandt den transkønnede pige Elle.

² Ikke sponsoreret

Spørg åbent ind og respektér grænser

Når du tager snakken, skal du ikke være bange for at stille spørgsmål. At stille spørgsmål kan være en god måde at aftabuisere og normalisere snakken om køn og identitet. Det kan oftest mærkes i en samtale, når spørgsmål kommer fra et ønske om omsorg og forståelse og ikke bare nysgerrighed. Spørg fx ind til spejderens egne oplevelser. "Hvordan er det for dig?" er et godt udgangspunkt. Anerkend gerne, at det også kan være svært for spejderen at snakke om. Sig fx tak for tilliden og for at dele den del af deres personlighed med dig.

En måde at sikre trygge rammer for samtalen er ved at få lov, inden du spørger ind. "Må jeg stille dig nogle spørgsmål om det?" kan være en god start og giver spejderen lov til at vurdere, hvor meget de har lyst til at snakke om emnet. Samtidig er det tydeligt, at de selv får lov at sætte grænserne for, hvilke detaljer de har lyst til at dele ud af. Respektér et nej og andre tegn på, at den unge har lyst til at stoppe samtalen.

Vær gerne opmærksom på, hvor meget den unge gerne ønsker, at det skal handle om deres kønsidentitet. Du kan altid spørge, om de har behov for at snakke om fx håndtering af kønsdysfori eller bekymring for at komme ud til sine forældre, men hvis den unge takker nej, må man også acceptere det. Tilføj gerne en sætning som "Husk, at du altid kan komme til mig, hvis du får behov for at snakke om det".

Guiden er lavet på baggrund af interview med Eva Goldfinger, psykolog ved LGBT+ Danmark, hvor hun giver sine bedste råd til, hvordan man som voksen kan gå til en samtale om køn og seksualitet med en ung person. Læs hele interviewet via linket [her](#).

Q&A

At tage snakken med den transkønnede/nonbinære spejder er en god start for at sikre den personlige støtte. Her er samlet en række spørgsmål, der som supplement prøver at belyse de større linjer fx på korps- og gruppeplan og i forhold til eventuelle praktiske ting at tage højde for.

Kan man stadig være pigespejder, hvis man skifter CPR-nummer?

Hvis en spejder skifter CPR-nummer, kan de stadig være spejder hos De grønne pigespejdere. Det gælder uanset om man skifter til et lige eller ulige slutnummer.

Kan man blive pigespejder, hvis ens CPR-nummer slutter med et ulige tal?

Ja. Transkønnede piger og nonbinære, der er tildelt kønnet dreng, kan sagtens blive medlem hos De grønne pigespejdere, selvom deres CPR-nummer har et ulige slutnummer.

I praksis har korpset i øvrigt allerede et lille antal mandlige medlemmer, der fx er fædre som giver en hånd til de ugentlige møder eller er praktisk stab til kurser og arrangementer.

Hvad gør man med overnatning, omklædning, bad osv.?

Skal man have flere telte med på lejr?

Det er helt forståeligt at tænke i praktiske spørgsmål i snakken om køn. Men som leder i en organisation for børn og unge er det vigtigt, at man ikke kommer til at se børnene som opgaver.

Udgangspunktet for, hvad man skal gøre i forhold til praktiske ekstraopgaver, fx at have flere telte med på lejr, er omsorg. Hvordan kan du som leder hjælpe med at give den transkønnede/nonbinære spejder den bedste mulige oplevelse med at deltage i en lejr?

Tag en snak med spejderen om grænser. Spørg fx ind til, hvad er de komfortabel med, hvem fra gruppen føler de sig mest tryk ved at skulle dele telt med, om der skal laves badeskemaer osv.. Så kan det være, at svaret er, at ja - man bliver nødt til at tage flere telte med på lejr.

Har spejderen behov for (ekstra) støtte?

Spejderen kan have behov for støtte på forskellige måder, men der er ikke behov for særlig pædagogisk støtte, hvis ellers den unge er velfungerende. Formentlig vil der være praktiske ting, såsom omklædning, men det kan være en god idé at have et ekstra øje på, om spejderen trives i fællesskabet, og lytte til, hvordan de andre spejdere snakker om emner, der berører køn og identitet.

Derudover er det ikke garanteret, at spejderen har fortalt sine forældre/værger om sin kønsidentitet, så tjek med spejderen, inden du inddrager forældrene i spørgsmål om støtte.

Hvad skal vi sige til de andre spejdere i gruppen?

Snak alting med den transkønnede/nonbinære spejder om, hvad der giver mening for dem. Har de brug for hjælp til at fortælle det til resten af gruppen, eller vil de selv gøre det? Måske har spejderne allerede talt sammen, inden du som leder er blevet indviet.

Der er ikke én rigtig måde at gøre det på, så uanset om det er en ny spejder i gruppen, eller én spejder, der efter flere år i gruppen kommer ud omkring sin kønsidentitet, er det vigtigt at tage snakken og finde den måde, der passer spejderen bedst.

I snakken med de andre spejdere kan man fx aftale, hvordan de må stille spørgsmål, og om de skal bruge et nyt navn og pronominer. Snak fx om, at det er okay at lave fejl, så længe man gør sit bedste og forsøger. I kan også aftale at hjælpe med at rette hinanden, hvis man får sagt forkert, så det ikke alene er den transkønnede/nonbinære spejders ansvar at rette gruppen.

Har forældrene til de andre spejdere i gruppen ret til at blive informeret om den transkønnede spejders køn?

Andre forældre har ikke ret til information om nogen spejdere i gruppen. Skulle der komme spørgsmål fra andre forældre, så tag en snak med den transkønnede spejder og deres forældre/værger om, hvad man kan svare. Hvor meget er de komfortable med, at andre ved? Har de fx nogle gode erfaringer fra skolen eller andre fritidstidsbud? Det er muligt, at forældre/værge selv ønsker at svare på spørgsmål fra andre forældre, og så er det den mulighed, du som leder kan hjælpe med at facilitere.

Hvad hvis der kommer ubehagelige drenge eller mænd, som vil udnytte "smuthullet"?

Det fine ved at være en forening er, at man ikke har ret til at være medlem. Det er altid op til korpset og gruppen at vurdere, om der er medlemmer, som ikke bidrager til fællesskabet og er der for at sabotere. Hvis man har problemer med uønskede medlemmer, kan korpskontoret altid kontaktes for **hjælp**.

Har du flere spørgsmål eller brug for hjælp?

Har du spørgsmål til arbejdet med køn og identitet i korpset, kan Team Pigespejderidentitet kontaktes på pigespejderidentitet@pigespejder.dk, eller du kan skrive direkte til projektets tovholder, Marco Hansen, på mbh@pigespejder.dk.

Derudover kan du skrive direkte til generalsekretær Helle Stærmose på mail hst@pigespejder.dk.